

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/12/2018
Identifikačné číslo spisu: 5114219556
Dátum vydania rozhodnutia: 11.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:5114219556.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa U. Q., narodeného XX. K. XXXX, bývajúceho v Ž., I. Č.. XXXX/XX, zastúpeného Richardom Pliešovským, bývajúceho v Žiline, Trnavská č. 1356/10 proti osobe, ktorá je povinná platiť výživné X. Q., bývajúcemu v Q. Z., zastúpenému JUDr. Zuzanou Katkovčinovou, advokátkou so sídlom v Humennom, Štefánikova č. 17, o zvýšenie výživného, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 9 P 138/2014, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 22. júna 2017 sp. zn. 9 CoP 26/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Návrhom z 26. septembra 2013 sa matka v tom čase maloletého navrhovateľa domáhala zvýšenia výživného zo strany osoby, ktorá je povinná platiť výživné (ďalej len „povinný“) na sumu 350,- € mesačne.

2. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 3. októbra 2016 sp. zn. 9 P 138/2014 - 437 zaviazal povinného: a/ prispievať na výživu navrhovateľa sumou 200,- € mesačne počnúc 1. septembra 2013, b/ uhradiť nedoplatok na zvýšenom výživnom za obdobie od 1. septembra 2013 do 30. septembra 2016 vo výške 4.180,- €, c/ návrh povinného na zníženie výživného zamietol, d/ zmenil rozsudok Okresného súdu Martin zo 14. novembra 2011 č. k. 23 P 110/2011 - 111 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 19. apríla 2012 sp. zn. 9 CoP 13/2012 vo výroku o výživnom.

2.1. Súd prvej inštancie považoval priznanú výšku výživného za zodpovedajúcu odôvodneným potrebám navrhovateľa, možnostiam, schopnostiam a majetkovým pomerom povinného a tiež celkovým príjmom a pomerom na strane oboch rodičov. Pri určení jeho výšky zohľadnil skutočnosť, že povinný sa vzdal výhodnejšieho zamestnania v obchodnej spoločnosti, kde pracoval ako stavebný technik a jeho priemerná čistá mzda bola 383,- € a zároveň mu boli vyplácané aj cestovné náhrady v priemernej výške 1.066,- €; povinný u tohto zamestnávateľa skončil pracovný pomer na vlastnú žiadosť. Povinný v konaní nepreukázal prekážku, ktorá by mu bránila nájsť si zamestnanie adekvátne jeho vzdelaniu a praxi;

pracovné pomery v zamestnaniach, ktoré odvtedy našiel s menším príjmom, ukončil tiež na vlastnú žiadosť. Konanie povinného, jeho tvrdenia a jeho spôsob života súd prvej inštancie vyhodnotil ako účelové, úmyselne zamerané na skreslenie jeho skutočných pomerov, jeho možností a schopností. V tejto súvislosti tiež považoval za špekulatívne konanie povinného a jeho súčasnej manželky, ktorí bezodplatne (darovacou zmluvou) previedli na svojich príbuzných svoje nehnuteľnosti práve v čase konania o zvýšení výživného, ako aj v čase exekučného konania o vymoženie dlžného výživného. Podľa súdu prvej inštancie sa povinný vzdal potencionálneho prospechu z predaja vlastného majetku, z ktorého mal možnosť uhrádzať výživné. Keďže súd prvej inštancie nezistil žiadne dôvody pre zníženie výživného, návrh povinného na zníženie výživného zamietol. K výške nedoplatku na zvýšenom výživnom v sume 4.108,- € dospel súd prvej inštancie určením rozdielu medzi dovtedy určeným výživným vo výške 90,- € a zvýšeným výživným vo výške 200,- € za uplynulé obdobie 38 mesiacov (od 1. septembra 2013 do 31. októbra 2016). Tento nedoplatok súd prvej inštancie povolil povinnému splácať v mesačných splátkach po 120,- € mesačne spolu s bežným výživným.

3. Na odvolanie povinného Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 22. júna 2017 sp. zn. 9 CoP 26/2017: a/ napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zvýšení výživného a úhrade nedoplatku na výživnom zmenil tak, že povinného zaviazal prispievať na výživu navrhovateľa sumou 120,- € mesačne počnúc 26. septembra 2013, sumou 150,- € mesačne počnúc 1. septembra 2014, sumou 180,- € mesačne počnúc 1. septembra 2016, b/ zaviazal povinného uhradiť nedoplatok na zvýšenom výživnom za obdobie od 26. septembra 2013 do 31. mája 2017 vo výške 2.585,- €, c/ v ostatných výrokoch, ktorými súd prvej inštancie návrh povinného na zníženie výživného zamietol a zmenil predchádzajúci rozsudok o úprave výživného, rozsudok potvrdil, d/ žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania.

3.1. Z vykonaného dokazovania mal odvolací súd preukázané, že rozhodnutie súdu prvej inštancie o zvýšení výživného bolo neprimerané ku konštatovanej zmene pomerov. Odvolací súd pri určení výšky výživného vzal na strane povinného do úvahy jeho vzdelanie, praktické skúsenosti a možnosť uplatnenia sa na trhu práce. Vzhľadom na konanie povinného, ktoré súviselo so vzdaním sa výhodnejšieho zamestnania v odbore stavebníctvo, odvolací súd vychádzal z toho, že v prípade vykonávania obdobnej práce by bol povinný schopný zarobiť priemerný mesačný zárobok dosahovaný zamestnancami v národnom hospodárstve - stavebníctvo v roku 2016 - 724,- €, murár - 650,- € (v roku 2013 priemerný zárobok v národnom hospodárstve predstavoval 824,- €, v roku 2016 - 912,- €). Takto stanovený fiktívny príjem považoval za základ, z ktorého vychádzal pri posudzovaní schopností a možností povinného, z ktorých sa dá určiť miera, akou má prispievať na odôvodnené potreby navrhovateľa. Vzhľadom na tieto kritéria s prihliadnutím na skutočnosť, že povinný má ďalšiu vyživovaciu povinnosť k dcére O., dospel odvolací súd k záveru, že je v možnostiach povinného prispievať na výživu navrhovateľa sumy v rozsahu uvedenom vo výroku rozhodnutia. Pri určení výšky výživného odvolací súd zároveň vzal zreteľ na skutočnosť, že aj matka navrhovateľa má voči nemu vyživovaciu povinnosť a prihliadol na jej možnosti, schopnosti ako i zdravotný stav. Odvolací súd následne určil výšku zaostaleho výživného v celkovej sume 2.585,- €. Výrok, ktorým súd prvej inštancie zamietol návrh povinného na zníženie výživného, považoval odvolací súd za správny, a preto ho v celom rozsahu potvrdil.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal povinný dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom prípade záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Za nesprávny považoval právny záver odvolacieho súdu, keď ustálil, že sa vzdal výhodnejšieho zamestnania v odbore stavebníctvo a určil, aký zárobok by bol schopný zarobiť pri vykonávaní obdobnej práce, a nevzal do úvahy podstatnú zmenu pomerov na jeho strane spočívajúcu v zhoršení zdravotného stavu, ktorý mu zužuje možnosť zamestnať sa prácou s vyšším príjmom, a tým sa pri rozhodovaní odchyľil od zásady, že výživné sa určuje podľa stavu, ktorý existuje v čase vydania súdneho rozhodnutia. Ďalej uviedol, že je síce nepochybné, že od predchádzajúcej úpravy výživného došlo k podstatnej zmene pomerov odôvodňujúcej zmenu doterajšieho rozhodnutia o výživnom, avšak odvolací súd mal pri určovaní rozsahu vyživovacej schopnosti prihliadať na jeho vek a zdravotný stav, ako aj na závažnú zmenu pomerov - ďalšiu vyživovaciu povinnosť, ktorú má k dcére O., vo výške 170,- € mesačne. Z týchto dôvodov povinný žiadal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a znížiť výživné na sumu

27,13 € mesačne, ktorá predstavuje 30% zo sumy životného minima.

5. Navrhovateľ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu je správny a dôvody uvádzané povinným v dovolaní považoval za neopodstatnené. Podľa jeho názoru povinný môže za prácou vycestovať mimo mesta Humenné, kde, ako sám tvrdí, nie je práca v jeho obore. Pokiaľ ide o zhoršený zdravotný stav povinného poukázal na to, že povinnému nebol priznaný invalidný dôchodok (ani len čiastočný), tiež mu nie je známe, že by bol povinný dlhodobo práceneschopný, respektíve že by kvôli zdravotnému stavu nebol spôsobilý pracovať.

6. Povinný reagujúc na vyjadrenie navrhovateľa k dovolaniu uviedol, že v prípade uznania hoci aj čiastočnej invalidity, by mu síce bol vyplácaný invalidný dôchodok, ktorého výška by podľa jeho názoru bola omnoho nižšia ako minimálna mzda, ktorú dosahoval v poslednom zamestnaní. To by v konečnom dôsledku malo za následok, že by nebol schopný uhrádzať výživné ani v zákonom stanovenej minimálnej výške. Jeho súčasná finančná situácia je taká, že nemá prostriedky ani na to, aby za prácou mohol vycestovať.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci výživného medzi rodičmi a deťmi, ktoré je od 1. júla 2016 upravené zákonom č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a zákonom č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veci výživného medzi rodičmi a deťmi; prípustnosť dovolania odporcu bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

9. Aj po zmene právnej úpravy dovolacieho konania, ktorú priniesol CSP v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza odkaz na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)]. Zo samej (mimoriadnej, resp. výnimočnej) povahy dovolacieho konania vyplýva, že z hľadiska jeho celkovej koncepcie, podmienok prípustnosti dovolania a jeho náležitostí je namieste nie rozširujúci výklad ustanovení zákona, ale skôr zužujúci interpretačný prístup (porovnaj tiež 3 Cdo 208/2014, 1 Cdo 348/2013, 8 Cdo 73/2017).

10. Najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní nižších súdov, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014).

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To

znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. V danom prípade dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP. Aby na základe dovolania podaného podľa tohto ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2 Cdo 203/2016, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť, len ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania). Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, totiž dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

13. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zafinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

14.1. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad 1 Cdo 126/2017, 1 Cdo 206/2017, 2 Cdo 225/2016, 2 Cdo 203/2016, 2 Cdo 2/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 235/2016, 3 Cdo 158/201, 4 Cdo 89/2017, 4 Cdo 95/2017, 4 Cdo 118/2017, 5 Cdo 12/2017, 5 Cdo 87/2017, 7 Cdo 20/2017, 7 Cdo 42/2017, 8 Cdo 73/2017, 8 Cdo 186/2016, 8 Cdo 49/2017).

14.2. So zreteľom na dovolaciu argumentáciu odporcu treba osobitne pre daný prípad zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne (iba tá) právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie.

15. Podľa § 75 ods. 1 veta prvá Zákona o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného.

16. Každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP).

16.1. Obsah dovolania povinného nasvedčuje tomu, že povinný - odkazujúc na niektoré formulácie zvolené odvolacím súdom - za významnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP považuje otázku „či je súd povinný pri určovaní rozsahu vyživovacej povinnosti povinného prihliadať na strane povinného na jeho vek, zdravotný stav, ako i na jeho strane závažnú zmenu pomerov“.

17. Z obsahu dovolania je teda zrejmé, že dovolateľ nesprávne právne posúdenie namieta v súvislosti s otázkou určenia výšky primeranej výšky výživného. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na už skôr prijaté právne závery najvyššieho súdu vyjadrené v rozhodnutiach sp. zn. 8 Cdo 50/2017, 3 Cdo 88/2017, 3 Cdo 87/2017, 3 Cdo 226/2017. Podľa názoru najvyššieho súdu určenie výšky výživného je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej

prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach, pretože kritéria na určenie rozsahu vyživovacej povinnosti (napr. schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného ako aj odôvodnené potreby dieťaťa a ďalšie) sú rozdielne v každej veci a odlišujú sa od prípadu k prípadu. Iný výklad by viedol k rozporu so záujmami dieťaťa, ktorému sa výživné priznáva (porovnaj 8 Cdo 50/2017). Každé jedno rozhodnutie o výživnom na dieťa je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady (porovnaj 5 Cdo 87/2017, 3 Cdo 226/2017). Pokiaľ účelom § 421 ods. 1 písm. b/ CSP zo širších hľadísk je tiež to, aby sa vyriešením niektorej, dosiaľ ešte dovolacím súdom nevyriešenej, právnej otázky vytvorila a ustálila rozhodovacia prax dovolacieho súdu, je namieste konštatovanie, že vyriešením takto vysoko individuálnej otázky (akou je určenie konkrétneho rozsahu vyživovacej povinnosti) sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených východísk na určenie výživného postupujú totiž sudy vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade a nezotrývajú na určitých striktných hraniciach (porovnaj 8 Cdo 50/2017, 3 Cdo 226/2017, 3 Cdo 88/2017). V takto individualizovanom rámci určovania konkrétnej výšky výživného zovšeobecnenie ani neprichádza do úvahy (porovnaj 3 Cdo 226/2017).

18. Najvyšší súd z uvedených dôvodov odmietol dovolanie povinného podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

19. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.